

KESKKONNAAMET

Kurematsi hoiuala kaitsekorralduskava 2014-2023

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	5
1.1. Ala iseloomustus	5
1.2. Maakasutus	6
1.3. Huvigrupid	7
1.4. Kaitsekord	8
1.5. Uuritus	9
1.5.1. Läbiviidud inventuurid ja uuringud	9
1.5.2. Riiklik seire	9
1.5.3. Inventuuride ja uuringute vajadus	9
2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID	10
2.1. Elustik	10
2.1.1. Lääkiv kurdsirbik (<i>Hamatocaulis vernicosus</i>)	10
2.1.2. Kaitsealused ja ohustatud taimeliigid	11
2.2. Kooslused	11
2.2.1. Allikad ja allikasood (7160)	11
2.2.2. Liigirikkad madalsood (7230)	12
2.2.3. Soostuvad- ja soo-lehtmetsad (9080*)	13
3. ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS	14
3.1. Tähistus	14
4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE	15
4.1. Seire, inventuur	15
4.1.1. Lääkiva kurdsirbiku tulemusseire	15
4.1.2. elupaikade kordusinventuur	15
4.2. Hooldus- ja taastamistegevused	15
4.2.1. Võsaraie ja pilliroo eemaldamine	15
4.2.2. Soo veerežiimi looduslikkuse taastamine	15
4.3. Taristu	17
4.3.1. Hoiuala tähistamine	17

4.4. Kavad	18
4.4.1. Projekti tellimine soo loodusliku veerežiimi taastamiseks.....	18
4.4.2. Kaitsekorralduskava uuendamine	18
4.5 Eelarve	19
5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE	21
KASUTATUD ALLIKAD	22
LISAD.....	23
LISA 1. VÄLJAVÕTE HOIUALA MÄÄRUSEST JA LOODUSKAITSESEADUSEST	23
LISA 3. KUREMATSI HOIUALA VÄÄRTUSTE KOONDTABEL	28
LISA 3. KUREMATSI HOIUALA VEEREŽIIMI EKSPERTHINNANG	31
LISA 4. HOIUALA METSADE MAJANDAMISE ÜLDISED PÕHIMÕTTED	34
LISA 5. HOIUALAL ASUVAD LOODUSDIREKTIIVI ELUPAIGAD.....	35
LISA 6. AVALIKUSTAMISE MATERJALID	36
Lisa 6.1. Kurematsi hoiuala kaitsekorralduskava kaasamise koosoleku protokoll.....	36
Lisa 6.2. Kurematsi hoiuala kaitsekorralduskava avalikustamise koosoleku protokoll	40

Vastavalt looduskaitseaduse § 25. on kaitsekorralduskava hoiualade ja kaitsealade alapõhise kaitse korraldamise aluseks.

Kaitsekorralduskava kinnitab Keskkonnaameti peadirektor. Teave kaitsekorralduskava kinnitamise kohta avalikustatakse Keskkonnaameti kodulehel.

Käesoleva **Kurematsi hoiuala** kaitsekorralduskava (edaspidi ka *KKK*) eesmärk on:

- anda lühike ülevaade kaitstavast alast (edaspidi *ala*) - selle kaitsekorra, kaitse-eesmärkidest, rahvusvahelisest staatusest, maakasutusest, huvigruppidest ning alal läbiviidavast riiklikust seirest;
- analüüsida ala eesmärke ning anda hinnang iga põhiväärtuseks oleva liigi, elupaiga vm väärtuse seisundile;
- arvestades alale seatud eesmärke määrata mõõdetavad kaitse-eesmärgid ja kaitsekorralduse oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks ning 30 aasta perspektiivis;
- anda ülevaade peamistest väärtusi mõjutavatest teguritest, kirjeldada kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega;
- määrata põhiväärtuste säilimisele, taastamisele ja tutvustamisele suunatud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan koos tööde mahu, koht, ulatuse kirjelduse ja orienteeruva maksumusega;
- luua alusdokument kaitseala kaitsekorralduslike tööde elluviimiseks ja rahastamiseks.

Kaitsekorralduskava koostamisel viidi läbi kaks avalikkusele suunatud kaasamiskoosolekut: 24.08.2012 ja 15.11.2012 Laatre Vabaajakeskuses (Pargi 9, Laatre) algusega kell 14.00.

Kava koostamist koordineeris Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regiooni kaitse planeerimise spetsialist Reet Reiman (tel: 786 8371, 516 0737, e-post: reet.reiman@keskkonnaamet.ee).

Kava koostasid Eestimaa Looduse Fondi eksperdid Helen Toom (tel: 5688 0676, e-post: helen@elfond.ee), Liis Kuresoo (tel: 5624 3102, e-post: liis.kuresoo@elfond.ee), Indrek Talpsep (e-post indrek@elfond.ee). Käesolevale kavale on juurde liidetud Arvo Aljaste ja Marko Kohvi eksperthinnang Kurematsi hoiuala veerežiimi kohta.

KAITSEKORRALDUSKAVA ON VALMINUD "RIIKLIKU STRUKTUURIVAHENDITE KASUTAMISE STRATEEGIA 2007-2013" JA SELLEST TULENEVA "ELUKESKKONNA ARENDAMISE RAKENDUSKAVA" PRIORITEETSE SUUNA "SÄÄSTVA KESKKONNAKASUTUSE INFRASTRUKTUURIDE JA TUGISÜSTEEMIDE ARENDAMINE" MEETME "KAITSEKORRALDUSKAVADE JA LIIKIDE TEGEVUSKAVADE KOOSTAMINE LOODUSE MITMEKESISUSE SÄILITAMISEKS" PROGRAMMI ALUSEL EUROOPA REGIONAALARENGU FONDI VAHENDITEST.

1. SISSEJUHATUS

1.1. ALA ISELOOMUSTUS

Kurematsi hoiuala (registrikood KLO2000162) asub Valga maakonnas Puka vallas Pühaste külas. Hoiuala ida-läänesuunaliselt pikliku maismaaosa pindala on kokku 8,3 ha (EELIS 2012), pikkus on ligikaudu 800 m ja laius kõige laiemas kohas ligikaudu 150 m.

Kurematsi hoiuala moodustati 2005. aastal Vabariigi Valitsuse määrusega nr. 311 „Hoiualade kaitse alla võtmine Valga maakonnas“ ning on ühtlasi Kurematsi loodusalana (EE0080411) arvatud Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korraldusega nr 615-k „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri“ Natura 2000 loodusalade hulka.

Maastikuliselt paikneb Kurematsi hoiuala Valga nõo, Ugandi lavamaa ja Võrtsjärve madaliku kokkupuutepunktis. Võrtsjärve madaliku maastikud on kujunenud Eesti keskosa suurimas kulutusnõos Holotseeni algul esinenud suure veekogu nn Suur-Võrtsjärve asemel ning sealne reljeef on küllaltki tasane. Kurematsi hoiuala asub ida-läänesuunaliselt kulgeva oru madalamas osas, mille põhjas voolab õgvendatud oja e. Andresjärve kraav. Soo idaosas esineb allikalise põhjavee sissevoolukoht.

Kurematsi hoiuala kaitse-eesmärgiks on Loodusdirektiivi¹ I lisas nimetatud elupaigatüüpide allikad ja allikasood (7160)², liigirikkad madalsood (7230) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)³ kaitse ja Loodusdirektiivi II lisas nimetatud samblaliigi läikiva kurdsirbiku (*Hamatocaulis vernicosus*) kaitse. Kaitsealustest taimeliikidest kasvavad alal veel II kaitsekategooria liik soovalk (*Malaxis monophyllos*), kollane kivirik (*Saxifraga hirculus*) ja Russowi sõrmkäpp (*Dactylorhiza russowii*) ning III kaitsekategooria liigid soo-neiuvaip (*Epipactis palustris*), balti-sõrmkäpp (*Dactylorhiza baltica*), kahkjaspunane-sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*) ja vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*).

Hoiuala on elupaikade ja kasvukohtade kaitseks määratud ala, mille säilimise tagamiseks hinnatakse kavandatavate tegevuste mõju ja keelatakse ala soodsat seisundit kahjustavad tegevused. Hoiuala kaitsekord tuleneb otseselt looduskaitseadusest.

¹ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7-50).

² Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale.

³ Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

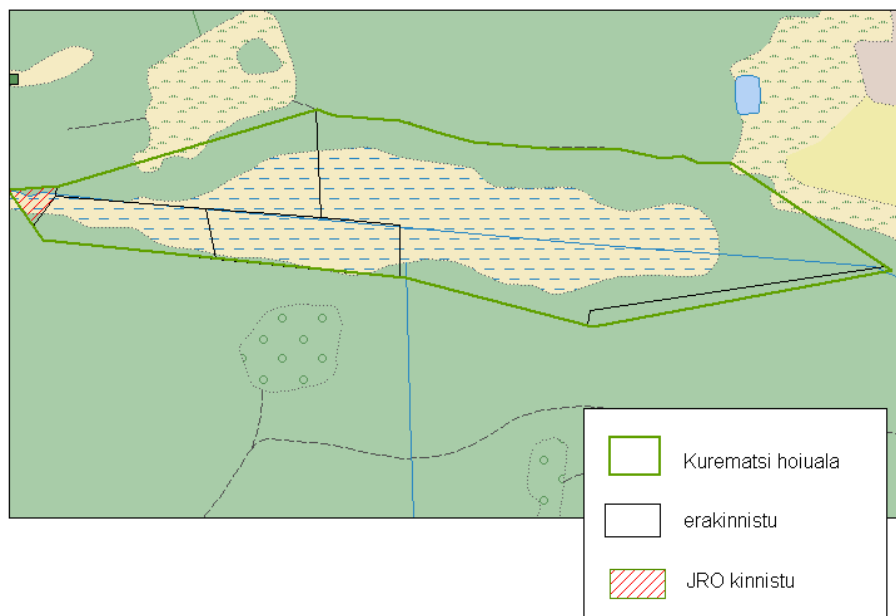
1.2. MAAKASUTUS

Ülevaade Kurematsi hoiuala maaomandi jaotusest on toodud tabelis 1.

Tabel 1. Kurematsi hoiuala maaomand

Omandivorm	Pindala (ha)
Eraomand	8,2
Jätkuvalt riigi omandis olev reformimata maa	0,1

Valdav osa hoiualast kuulub eraomandisse (8,2 ha), väike osa alast on jätkuvalt riigi omandis olev reformimata maa (0,1 ha). Joonisel 1 on toodud maaomandi kaart ja kõlvikuline jaotus Kurematsi hoiualal.

Joonis 1. Kurematsi hoiuala maaomandi kaart ja kõlvikuline jaotus

Ülevaade Kurematsi hoiuala kõlvikulisest jaotusest Eesti põhikaardi järgi on toodud tabelis 2.

Tabel 2. Kurematsi hoiuala kõlvikuline jaotus Eesti põhikaardi järgi

Maakattetüüp	Pindala (ha)
Madalsoo	4,2
Mets	4,0
Rohumaa	0,1

Eesti põhikaardi järgi on hoiualal enam-vähem võrdselt levinud maakattetüübid madal soo ja mets, vastavalt 4,2 ja 4,0 hektaril. Väga vähesel määral leidub ka rohumaadena kaardistatud alasid (0,1 ha).

1.3. HUVIGRUPID

Kurematsi hoiuala kaitse korraldamisel on oluline arvestada erinevate huvigruppidega. Huvigruppide identifitseerimine võimaldab objektiivselt hinnata olemasolevate ja potentsiaalsete väärtuste kasutamise konflikte ning otsida võimalusi koostöök. Huvigrupid on toodud tabelis 3.

Tabel 3. Kurematsi hoiuala huvigrupid

Huvigrupp	Huvid seoses Kurematsi hoiualaga
Keskkonnaamet	Hoiuala valitseja. Eesmärk tagada ala kaitse-eesmärgiks olevate väärtuste soodne seisund. Tagab kaitsekorra rakendamise, aitab koostada ja täita kaitsekorralduskava, hinnata tulemuslikkust ning tutvustada kaitsealal leiduvaid väärtusi.
RMK	Hoiuala piiritähiste paigaldaja ja hooldaja, loodushoiutööde läbiviija riigimaal. Aitab kaitsekorralduskava ellu viia.
Keskkonnainspeksioon	Keskkonnavalitsuse õigusrikkumiste ennetamine ning nende avastamisel vastavate meetmete tarvitamine. Aitab tagada kaitsekorra rakendamist.
Kohalik omavalitsus	Looduskeskkonna säilitamine.
Kohalikud elanikud	Looduskeskkonna säilitamine.
Maaomanikud	Metsade majandamine. Kariloomade karjatamine ja jootmine.
Valitsusvälised keskkonnaorganisatsioonid ja teadlased	Hoiuala väärtuste säilitamine, elustiku ja ökoloogiliste tingimuste uurimine.
Euroopa Liit	Olemasolevate elupaikade soodsa seisundi säilimine.

1.4. KAITSEKORD

Kurematsi hoiuala ja loodusala kaitse-eesmärgiks on Loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpide allikate ja allikasooide (7160), liigirikaste madalsoode (7230) ning soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*) kaitse, samuti II lisas nimetatud liigi – läikiva kurdsirbiku kasvukoha kaitse.

Erinevalt kaitsealadest, kus kaitsekorra kehtestab kaitse-eeskiri tuleneb hoiuala kaitsekord otseselt Eesti Vabariigis kehtivast seadusandlusest, eeskätt looduskaitseseadusest. Hoiualade elupaikade ja liikide kaitse tuleneb looduskaitseseaduse § 4 lg-st 3, mille järgi on hoiuala elupaikade ja kasvukohtade kaitseks määratud ala, mille säilimise tagamiseks hinnatakse kavandavate tegevuste mõju ja **keelatakse ala soodsat seisundit kahjustavad tegevused**. Sama seaduse § 32 lg 2 järgi on hoiualal keelatud nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine, samuti tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi.

Piirangud, mis laienevad otseselt Kurematsi hoiualale:

Looduskaitseseaduse § 14 lõike 1 järgi ei või hoiualal ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta:

- muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja kõlviku sihtotstarvet;
- koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;
- kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks;
- anda projekteerimistingimusi;
- anda ehitusluba;
- rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks.

Hoiualal kavandatava tegevuse mõju elupaikade ja liikide seisundile hinnatakse keskkonnamõju hindamise käigus või hoiuala teatise menetlemise korras vastavalt looduskaitseseaduse §-le 33. Looduskaitseseaduse § 33 lõike 1 järgi peab Kurematsi hoiuala piires asuva kinnisasja valdaja esitama hoiuala valitsejale teatise järgmiste tegevuste kavandamise korral:

- tee rajamine;
- loodusliku kivimi või pinnase teisaldamine;
- veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine;
- biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine;
- loodusliku ja poolloodusliku rohumaa ning poldri kultiveerimine ja väetamine;
- maaparandussüsteemi rajamine ja rekonstrueerimine.

Hoiualal ja ka väljaspool seda kehtib nõue, et loa taotlemisel tegevusele, millega eeldatavalt kaasneb oluline keskkonnamõju hoiualale, on kohustuslik korraldada kavandatud tegevuse **keskkonnamõju hindamine** (KMH). Eeldatava olulise keskkonnamõjuga tegevused ja tegevusvaldkonnad on loetletud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 lõigetest 1 ja 2. Kui kavandatud tegevus võib eeldatavalt oluliselt mõjutada hoiualal kaitstavaid loodusväärtusi, tuleb KMH protsessi kaasata hoiuala valitseja. Hoiuala valitsejaga tuleb kooskõlastada järgmised dokumendid: 1) KMH algatamata jätmise otsuse eelnõu, 2) keskkonnamõju hindamise aruanne ning 3) aruande heakskiitmise otsus ja esitatud keskkonnanõuded.

Hoiuala läbib õgwendatud oja e Andresjärve kraav (registrikood VEE1021100), mille valgala pindala on 4,9 km² ja kogupikkus 1,7 km. Kraav ei ole avalik veekogu. Kraavi ümber kehtib looduskaitse seaduse § 37 lg 1 punktist 3 tulenev 50 m laiune kalda piiranguvöönd, § 38 lg 1 punktist 5 tulenev 25 m laiune ehituskeeluvöönd ning veeseaduse §-st 29 tulenev 10 m laiune veekaitsevöönd.

1.5. UURITUS

1.5.1. LÄBIVIIDUD INVENTUURID JA UURINGUD

Kurematsi soo (Pühaste Kurematsi allikasoo) on inventeeritud 1997. a märgalade inventuuri käigus ja tunnistatud kaitset vajavaks alaks. Sood on väärtustatud tema hüdrooloogilise omapära ja floora koosseisu tõttu ning ümbruskonna veerežiimi stabiliseeriva/kontrolliva alana, kus inimõju praktiliselt puudub. Inventuuri käigus registreerisid N. Ingerpuu ja Ü. Pütsep alal kaitsealustest ja ohustatud taimeliikidest balti sõrmkäpa, kahkjaspunase sõrmkäpa, sooneiuvaiba, soovalgu, läikiva kurdsirbiku ja soosambla (*Paludella squarrosa*) (Paal jt 1999).

1.5.2. RIIKLIK SEIRE

Alal on 1 Pühastu (reg. kood SJA0118000) ja 3 Kurematsi (reg. kood SJA4511000, SJA9840000, SJA6466000) riikliku seirejaama punkti, kus teostatakse ohustatud soontaimede ja samblaliikide seiret.

1.5.3. INVENTUURIDE JA UURINGUTE VAJADUS

Kaitsekorraldusperioodi alguses ja lõpus on vaja läbi viia Loodusdirektiivi II lisa liigi läikiva kurdsirbiku seisundi seire. Liik on ala kaitse eesmärgiks ja selle alusel hinnatakse kaitse tulemuslikkust.

Kaitsekorraldusperioodi lõpus tuleb teostada kaitse-eesmärgiks olevate elupaikade kordusinventeerimine hindamaks kaitsekorralduskava edukust. Ühtlasi on see alusmaterjaliks uue kaitsekorralduskava koostamiseks. Inventuuri eesmärk on hinnata kaitsekorralduse esukust ning elupaikade seisundimuutusi kaitsekorraldusperioodi jooksul.

2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID

2.1. ELUSTIK

2.1.1. LÄIKIV KURDSIRBIK (*HAMATOCALIS VERNICOSUS*)

LoA – jah, LoD II – jah, HA-jah

Läikiv kurdsirbik on Loodusdirektiivi II lisa liik, Eestis III kaitsekategooria liik ja kuulub ka Eesti ohustatud liikide punase nimestiku ohulähedaste liikide kategooriasse.

Läikiv kurdsirbik on valgusnõudlik samblaliik, ta ei talu pikaajalist läbikuivamist ja eelistab kasvada madalama temperatuuriga, peamiselt allikalistes soodes, mis on mineraalainete ja toitainete rikkad. Eestis on liik oma kasvukohtades vähearvukas. Liiki ohustab enim kasvukohtade kuivendamine või veerežiimi muutmine. Ohuks on ka kuivendamisega kaasnev kasvukohtade kinnikasvamine, mis halvendab valgustingimusi. Kasvukohti toitvate veekogude eutrofeerumine võib samuti viia populatsiooni kadumiseni (Tusti 2011).

Läikiv kurdsirbiku registreerisid Kurematsi allikasos 1997. a märgalade inventuuri käigus N. Ingerpuu ja Ü. Püttsep. Liigi seisund hoiualal ei ole teada, kuna seireandmeid riikliku seire aruannetest ei leidunud. Liigi levikuks on EELISes märgitud kogu sooala.

Kaitse-eesmärk

Pikaajaline kaitse-eesmärk (30 a): liik on alal esindatud ja tema kasvukoht on säilinud soodsas seisundis.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk (10 a): liik on alal esindatud ja tema kasvukoht on säilinud soodsas seisundis.

Positiivsed mõjutegurid

- Soo on praegu säilinud veel heas seisundis.

Negatiivsed mõjutegurid

- Soos ilmneb kinnikasvamise tendents ja idaosas ka roostumine.
- Kuivendamine.
- Metsaraiete tegemine sooga piirnevatel aladel viisil, mille puhul võivad soosse sattuda veega sissekantavad toitained, mis on pärit raiete käigus mullahorisoni häirimisest ning raiejäätmete kõdunemisest.
- Info puudumine liigi seisundist alal.

Meetmed

- Võsaraie soos kasvavate kuuskede ja lehtpuuvõsa osakaalu vähendamiseks ning pilliroo eemaldamine kasvukoha valgustingimuste parandamiseks.
- Sood läbiva Andresjärve kraavi veerežiimi looduslikumaks muutmine.
- Loodusliku veerežiimi muutmise vältimine nii hoiualal kui hoiuala naabruses teda mõjutavatel juhtudel.

- Metsamajanduse planeerimine vastavalt kava lisas 4 toodud hoiuala metsade majandamise juhisele ja lisas 3 veerežiimi eksperthinnangus toodud juhistele.
- Tulemusseire kaitsekorraldusperioodi alguses ja lõpus.

2.1.2. KAITSEALUSED JA OHUSTATUD TAIMELIIGID

II kaitsekategooria liikidest on hoiualal registreeritud kollane kivirik, soovalk ja Russowi sõrmkäpp.

Kollase kiviriku seireandmete järgi kasvavad taimed alal allikasoo ja madalsoometsa piiril poolvarjulistes tingimustes. 2011. a seire käigus leiti 12 keskmise vitaalsusega taime, 2006. aastal 21 taime. Võimaliku ohutegurina nähakse seirealal laiuvat pilliroogu, mis on keskmiselt 2 m kõrge. Taimed kasvavad väikesel alal, kus pilliroo sees on hõredam laik. Seirearuandes on toodud, et jälgida tuleb kasvupaiga tingimusi ja pilliroo levikut. Vajadusel tuleb pilliroogu eemaldada ja hoida veerežiimi (Kattai 2011).

Soovalku on alal esmaseirel 2004. a leitud 5 taime, 2009. a seire käigus leiti 2 taime. 2009. a seire teostaja M. Mutsu hinnangul on elupaik heas seisus ja ohutegurid liigi jaoks puuduvad (Kattai 2009).

Russowi sõrmkäpa seire kohta andmed puuduvad.

III kaitsekategooria liikidest on hoiualal registreeritud balti sõrmkäpa, kahkjaspunase sõrmkäpa ja soo-neiuvaiba esinemine. Leitud on ka Eesti ohustatud liikide punase nimestiku ohulähedaste liikide kategooriasse kuuluv soosammal.

Nimetatud liigid ei ole hoiuala ja loodusala kaitse-eesmärkidena eraldi välja toodud. Kaitsealuste ja ohustatud taimeliikide kaitse tagatakse läbi elupaiga/koosluse kaitse. Neile toimivad mõjutegurid ja meetmed on samad, mis punktide 2.2.1. ja 2.2.2. puhul.

2.2. KOOSLUSED

2.2.1. ALLIKAD JA ALLIKASOOD (7160)

Allikasood paiknevad seal, kus põhjavesi voolab või igritseb maapinnale – nõlvade ning veerude jalamil või veekogude kalda-alal. Allikasoo erilisele, väga liigirikkale taimestikule loobki tingimused hapniku- ja mineraaliderikas põhjavesi, mis imbub läbi mineraalpinnase ja seda katva turbakihi (Paal 2004). Allikad on üheks kõige enam ohustatud elupaigaks. Neid on kerge rikkuda reostamisega ja hävitada kuivendamise, mis ei pruugi üldse toimuda allika lähinaabruses.

Allika avaldumise ja soosse sissevoolu koht asub hoiuala idaosas metsas. Elupaik on Natura standardandmebaasis nimetatud, kuid protsentuaalset katvust hoiualal ei ole eristatud. Natura elupaiga kaardikihil esineb elupaik koos liigirikaste madalsoode elupaigaga. Seetõttu on elupaigatüübi kaitse-eesmärged, toimivaid mõjutegureid ja meetmeid käsitletud koos elupaigatüübiga liigirikkad madalsood.

2.2.2. LIIGIRIKKAD MADALSOOD (7230)

See elupaigatüüp hõlmab liigirikamat osa madalsoodest, mis enamasti toituvad lubjarikkast põhjaveest. Valitsevad madalakasvulised tarnad ja pruunsamblad, rohkesti leidub lubjalembeseid liike, teiste seas kápalisi (Paal 2004).

Natura standardandmebaasi järgi leidub liigirikast madalsood 50,6%-l hoiuala territooriumist esinduslikkusega A (väga hea), st 4,1 ha. Kooslus on kaardistatud sama suurel pindalal. Elupaik esineb koos elupaigatüübiga allikad ja allikasood.

Kuigi soo on praegu veel heas seisus, on teda läbiva oja õgvendamisel soo veerežiimi muudetud ning alal ilmneb kinnikasvamise tendents. Seetõttu ei saa praegu elupaiga esinduslikkust hinnata väga heaks (A). Alal looduslikkuse taastamise kaasabil on väga hea esinduslikkuse saavutamine siiski potentsiaalne.

Allikate ja allikasoode (7160) ning liigirikaste madalsoode (7230) kaitse-eesmärk

Pikaajaline kaitse-eesmärk (30 a): elupaigatüübid on alal esindatud 4,1 hektaril väga heas seisundis.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk (10 a): elupaigatüübid on alal esindatud 4,1 hektaril heas seisundis.

Positiivsed mõjutegurid

- Soo on praegu säilinud veel heas seisundis.

Negatiivsed mõjutegurid

- Soos ilmneb kinnikasvamise tendents ja idaosas ka roostumine.
- Kuivendamine.
- Metsaraiete tegemine sooga piirnevatel aladel viisil, mille puhul võivad soosse sattuda veega sissekantavad toitained, mis on pärit raiete käigus mullahorisoni häirimisest ning raiejätmete kõdunemisest.

Meetmed

- Võsaraie soos kasvavate kuuskede ja lehtpuuvõsa osakaalu vähendamiseks ning pilliroo eemaldamine kasvukoha valgustingimuste parandamiseks.
- Sood läbiva Andresjärve kraavi veerežiimi looduslikumaks muutmine.
- Loodusliku veerežiimi muutmise vältimine nii hoiualal kui hoiuala naabruses teda mõjutavatel juhtudel
- Metsamajanduse planeerimine vastavalt kava lisa 4 toodud hoiuala metsade majandamise juhisele ja lisa 3 veerežiimi eksperthinnangus toodud juhistele.

2.2.3. SOOSTUVAD- JA SOO-LEHTMETSAD (9080*)

See elupaigatüüp hõlmab Eestis soostuvaid metsi, (päris)madalsoometsi ja lodumetsi, mis kasvavad tasasel maal, laugastes, nõgudes või nõlvade jalamil, kus põhjavesi on maapinna lähedal. Põhjavee tase on muutuv; kevaditi on see kõrge, ulatudes tihti maapinnale, suvel langeb sügavamale (Paal 2004).

Natura standardandmebaasi järgi leidub soostuvate- ja soo-lehtmetsade elupaigatüüpi 28,9%-l hoiuala territooriumist esinduslikkusega C (oluline), st 2,38 ha. Elupaika on kaardistatud põhikaardi alusel 2010. a 2,1 hektaril. Elupaik ümbritseb ribana allikasood.

Kaitse-eesmärk

Pikaajaline kaitse-eesmärk (30 a): elupaik on esindatud alal 2,38 hektaril heas seisundis.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk (10 a): elupaik on esindatud alal 2,1 hektaril .

Negatiivsed mõjutegurid

- Kuivendamine.
- Metsaraie elupaigas.
- Kariloomade poolt pinnase ja taimestiku kahjustamine elupaiga idaosas allikalises kohas.

Meetmed

- Loodusliku veerežiimi muutmise vältimine nii hoiualal kui hoiuala naabruses teda mõjutavatel juhtudel.
- Sood läbiva Andresjärve kraavi veerežiimi looduslikumaks muutmise.
- Elupaigas metsamajandusliku tegevuse vältimine, va liigikaitseelistel eesmärkidel.
- Kariloomade taristu parandamine ja nende liikumise piiramine tallamisõrnades kohtades.

3. ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS

Hoiuala vastu on tema asukohast lähtuvalt madal külastushuvi, selle külastamine on harv ja juhuslik. Hoiualal puudub külastuskorralduslik taristu.

Hoiuala väärtusi ei ole kavas intensiivsemalt tutvustada ega külastuskorralduslikku taristut arendada, kuna alal puudub külastus- ning loodushariduslik surve ja hea ligipääs. Lisaks on sealsed allikalised kohad ja sookooslused suure koormuse suhtes väga tundlikud.

Visioon

Hoiuala külastuskoormus on jäänud endisele väheintensiivsele tasemele ja seda iseloomustab juhuslikkus.

Eesmärk

Kaitsekorraldusperioodi eesmärgiks on kaitseala tähistuse vastavusse viimine tegelike vajadustega.

3.1. TÄHISTUS

Hoiuala on tähistamata.

Meetmed

- Kahe keskmise tähise paigaldamine.
- Tähiste hooldus vastavalt vajadusele.

4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE

4.1. SEIRE, INVNETUUR

4.1.1. LÄIKIVA KURDSIRBIKU INVENTUUR

2017. a tehakse Loodusdirektiivi II lisa liigi läikiva kurdsirbiku inventuur (toimub liigi tegevuskava alusel, üle-eestiliselt). Tegemist I prioriteedi tööga, mida korraldavad Keskkonnaamet ja Tartu Ülikool/Eesti Maaülikool.

4.1.2. ELUPAIKADE KORDUSINVENTUUR

Kaitsekorraldusperioodi lõpus viikase läbi kaitse-eesmärgiks olevate elupaikade kordusinventuur. Tegemist I prioriteedi tööga, mida korraldab Keskkonnaamet.

4.2. HOOLDUS- JA TAASTAMISTEGEVUSED

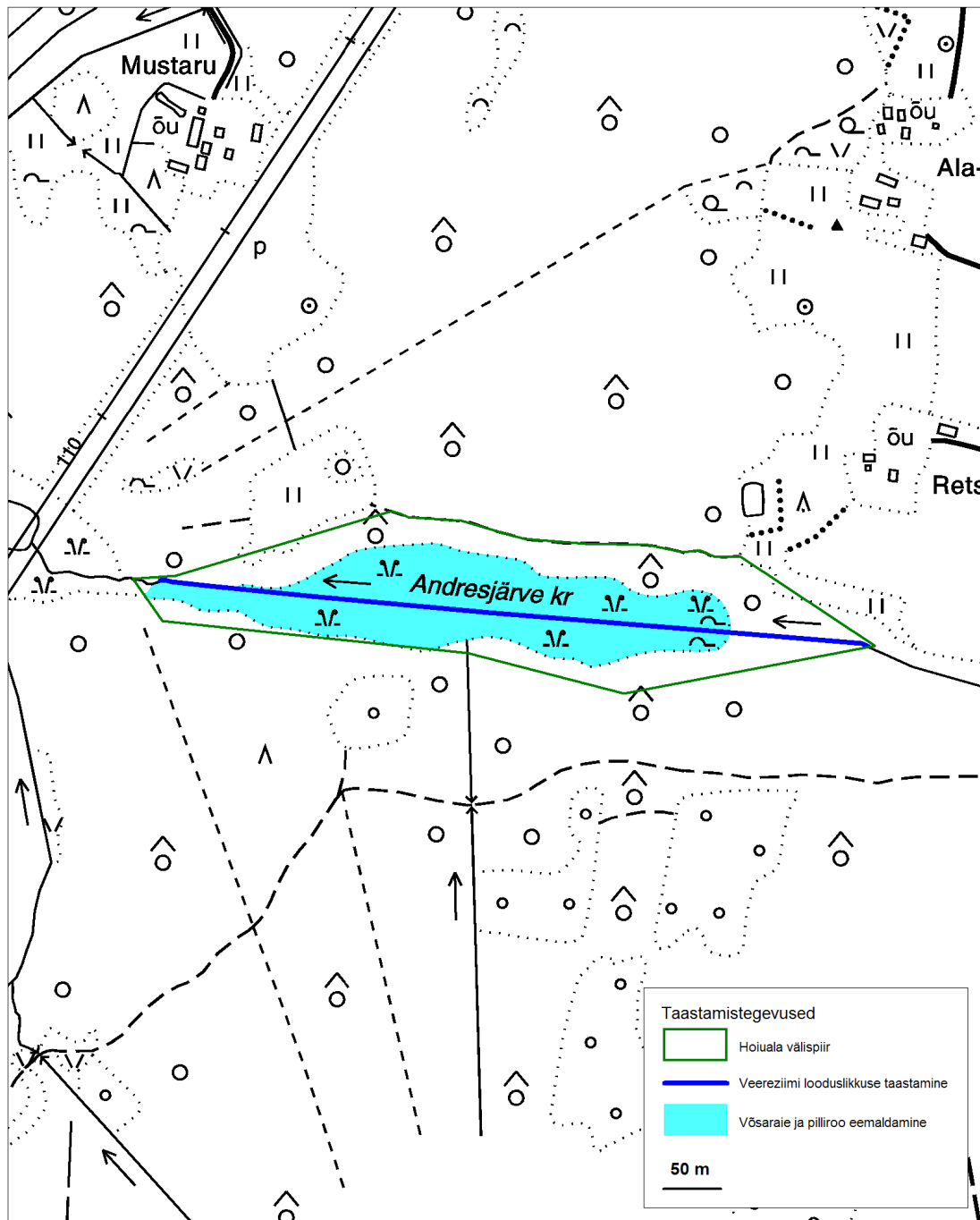
4.2.1. VÕSARAIE JA PILLIROO EEMALDAMINE

Kurematsi soo on hakanud loodusliku veerežiimi muutmise tagajärjel ja naaberaladelt võimalike toitainete sissekande tõttu võsastuma ja kohati ka roostuma. Ala kinnikasvamine halvendab sookoosluse ja seal kasvavate väärtuslike taimepopulatsioonide seisundit. Väärtuste säilitamiseks on vajalik soos kasvavate kuuskede osakaalu vähendamine ja lehtpuuvõsa harvendamine ning pilliroo eemaldamine. Sobivaim aeg tööde teostamiseks on augustikuu, mil tegevus ei ohusta enam kaitsealuseid taimeliike (va kollane kivirik) ja mil juurtesse kogutakse toitaineid ning sel ajal teostatud raie nõrgendab järgmise aasta võsa ja pilliroo kasvu. Kollase kiviriku taimed tuleb hooldustööde ajal kahjustuste vältimiseks märgistada. Kuid taastamistöid võib teha ka talvel. Raiejäätmed tuleb alalt koristada. Kuna tööde maht ei ole suur ja seda saab ka erinevate aastate peale jaotada, siis on mõeldav tööde tegemine talgute korras. Tööde kaart on esitatud joonisel 2. Tegemist on I prioriteedi tööga, mida korraldab Keskkonnaamet.

4.2.2. SOO VEEREŽIIMI LOODUSLIKKUSE TAASTAMINE

Soost läbivoolav oja on õgwendatud ja tõenäoliselt ka süvendatud, mistõttu on soo terves ulatuses Andresjärve kraavist mõjutatud. Seetõttu on soost vee väljakanne kiirem ja vesi ei ole laotunud ühtlaselt üle sooala ning selline olukord halvendab soo niiskusrežiimi põhjustades alal kinnikasvamist ja taimestiku vaesumist. Soo seisundi parandamiseks on kavandatud Andresjärve kraavi pooltõkete paigaldamine, mille eesmärgiks on vee voolu takistamine sedavõrd, et vesi peaks kraavis hakkama looklema ümber tõkete ja seeläbi rajama endale looduslikumat voolusängi. Tõkked on vajalikud selle tõttu, et praegusel hetkel voolab vesi ühest keskest sängist kiiresti Andresjärve ning veevool ei ole laotunud ühtlaselt üle terve sooala. Väikeste paisude ja tõkete ehitamine aitaks vett ühtlasemalt üle terve soo juhtida ning samuti pikeneks vee soos olev aeg, mis omakorda parandaks soo niiskusrežiimi (Aljaste, Kohv 2012). Kuna tööde

maht ei ole suur, siis on mõeldav tööde tegemine talgute korras. Tööde kaart on esitatud joonisel 2. Tegemist on I prioriteedi tööga, mida korraldab Keskkonnaamet.

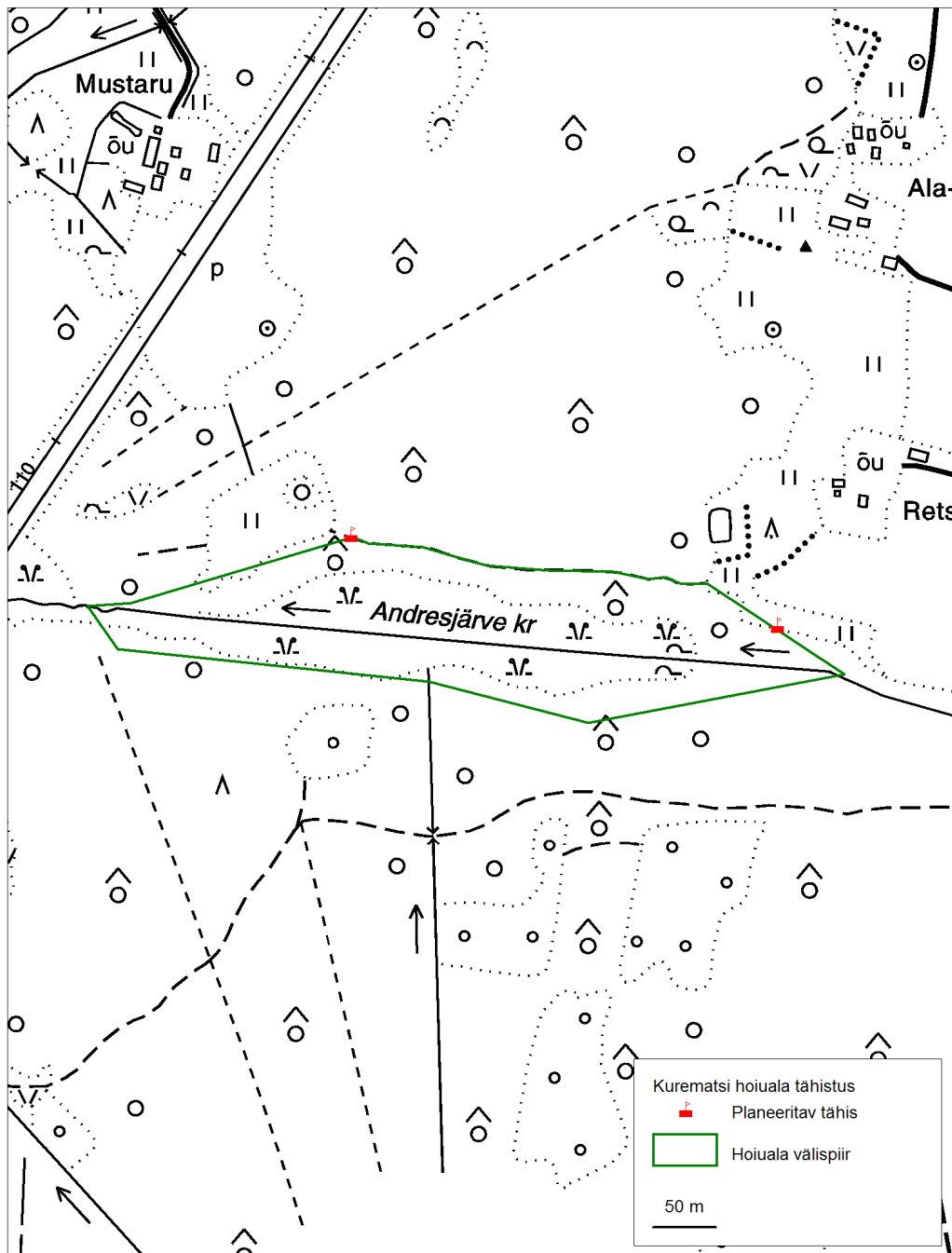

Joonis 2. Kurematsi hoiualal planeeritavad hooldus- ja taastamistegevused

4.3. TARISTU

4.3.1. HOIUALA TÄHISTAMINE

Hoiuala on tähistamata. Kavaga on alale planeeritud kahe keskmise tähise paigaldamine (joonis 3). Lisaks tuleb teostada tähiste hooldust vastavalt vajadusele. Tegemist on II prioriteedi tööga, mida korraldab RMK.

Joonis 3. Kurematsi hoiuala planeeritav tähistus

4.4. KAVAD

4.4.1. PROJEKTI TELLIMINE SOO LOODUSLIKU VEEREŽIIMI TAASTAMISEKS

Tegevuse 4.1.2. jaoks on vajalik eelnevalt projekti koostamine, et vältida võimalikke kahjulikke mõjusid valesti rajatud tõketest. Töö tellimuse aluseks on käesolevale kavale lisatud eksperthinnang (lisa 3), mis esitatakse koos projekti lähteülesandega vastavate projektide koostamise kogemusega ettevõttele. Projekti tellimist korraldab Keskkonnaamet ja tegemist on I prioriteedi tegevusega.

4.4.2. KAITSEKORRALDUSKAVA VAHEHINDAMINE JA KAVA UUENDAMINE

Kaitsekorralduskava eesmärgid on seatud kümneks aastaks. Kaitsekorraldusperioodi jooksul tuleb läbi viia kava vahehindamine ning perioodi lõpus tuleb hinnata kaitse tulemuslikkust ja koostada uus kaitsekorralduskava järgnevas 10-aastaseks perioodiks. Tegemist on I prioriteedi tööga, töö teostajaks on Keskkonnaamet.

4.5 EELARVE

Eelarve tabelisse 4 on koondatud eelnevate analüüsidenä esitatud tööd, mis on täitmiseks käesoleva kaitsekorralduskavaga ettenähtud perioodi jooksul.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, milleta kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus;
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele.

Tabel 4. Kaitsekorralduslike tegevuste eelarve

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Kokku
Sadades eurodes															
Seire															
4.1.1.	Läikiva kurdsirbiku inventuur	Inventuur	KA, TÜ/EMÜ	I				X							
4.1.2.	Elupaikade kordusinventuur	Inventuur	KA	I									X		X
Hooldus- ja taastamistegevused															
4.2.1.	Võsaraie ja pilliroo eemaldamine	Koosluse taastamine	KA	I		3,5	3,5	3,5				3,5			14
4.2.2.	Soo veerežiimi looduslikkuse taastamine	Koosluse taastamine	KA, RMK	I			15								15
Taristu															
4.3.1.	Hoiuala tähistamine 2 tähisega	Kaitsealuste objektide tähistamine	RMK	II	2										2

4.3.1.	Hoiuala tähiste hooldus	Kaitsealuste objektide tähistamine	RMK	II		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Kavad															
4.4.1.	Projekti tellimine soo veerežiimi taastamiseks	Tegevuskava	KA	I		5									5
4.4.2.	Kaitsekorralduskava uuendamine	Tegevuskava	KA	I										X	X
														KOKKU	36

KA – Keskkonnaamet

RMK - Riigimetsa Majandamise Keskus

TÜ – Tartu Ülikool

EMÜ – Eesti Maaülikool

5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Kaitsekorralduskava on koostatud 10 aastaks (2014-2023). Käesoleva kaitsekorralduskava täitmise analüüs tehakse 2023. aastal. Kaitsekorralduskava täitmise analüüs on ühtlasi ka aruanne selle täitmise efektiivsuse osas.

Kaitseväärtuste säilimise osas tuleb kaitsekorraldusperioodi tulemuslikkuse hindamise aluseks võtta tabelis 5 toodud näitajad.

Tabel 5. Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse hindamise indikaatorid ja mõõtmisviisid lähtuvalt Kurematsi hoiuala väärtustest.

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus
Elustik				
2.1.1.	Läikiv kurdsirbik	Liigi levila (ha)	On teada liigi esinemine	On teada liigi leviku ulatus ja liigi kasvukoht on esindatud.
Elupaigad				
2.2.1.	Allikad ja allikasood (7160)	Pindala (ha) ja seisund	Elupaigatüübid on alal esindatud 4,1 hektaril hea seisundiga	Elupaigatüübid on alal esindatud 4,1 hektaril hea seisundiga
2.2.2.	Liigirikkad madalsood (7230)			
2.2.3.	Soostuvad- ja soo-lehtmetsad (9080*)	Pindala (ha) ja seisund	Elupaik on alal esindatud 2,1 hektaril	Elupaik on alal esindatud 2,1 hektaril

KASUTATUD ALLIKAD

Arold, I., 2005. Eesti maastikud. TÜ Geograafia Instituut. Tartu Ülikooli Kirjastus.

Eesti Looduse Infosüsteem (EELIS).

Eesti ohustatud liikide punane nimestik; <http://elurikkus.ut.ee/prmt.php?lang=est>. Seisuga 19.11.2012.

Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri. Vabariigi Valitsuse korraldus 05.08.2004 nr 615; <https://www.riigiteataja.ee/akt/328122010002>. Seisuga 30.10.2012.

Keskkonnaregister; <http://register.keskkonnainfo.ee>. Seisuga 30.10.2012.

Kattai, K., 2009. Eesti riikliku keskkonnaseire kaitstavate soontaimede seire 2009. a. koondaruanne. EMÜ Põllumajandus- ja keskkonnainstituut; <http://seire.keskkonnainfo.ee/seireveeb/>. Seisuga 05.11.2012.

Kattai, K., 2011. Eesti riikliku keskkonnaseire kaitstavate soontaimede seire 2011. a. koondaruanne. EMÜ Põllumajandus- ja keskkonnainstituut; <http://seire.keskkonnainfo.ee/seireveeb/>. Seisuga 05.11.2012.

Tusti, T., 2011. Perekond kurdsirbik (*Hamatocaulis Hedenäs*): ökoloogilised nõudlused, levik ja ohustatus. Bakalaureusetöö. TÜ Loodus- ja tehnoloogiateaduskond, Ökoloogia ja Maateaduse Instituut, botaanika osakond; http://www.botany.ut.ee/kaitsmised_2011/Tiina_Tusti_%20baka.pdf. Seisuga 05.11.2012.

Looduskaitseeadus; <https://www.riigiteataja.ee/akt/110062011005>. Seisuga 30.10.2012.

Natura 2000 standardandmebaas; <http://natura2000.eea.europa.eu/#>. Seisuga 30.10.2012.

Paal, J., 2004. Euroopas väärtustatud elupaigad Eestis. Eesti Keskkonnaministeerium.

Paal, J., Ilomets, M., Fremstad, E., Moen, A., Borset, E., Kuusemets, V., Truus, L., Leibak, E., 1999. Eesti märgalade inventeerimine 1997. a. Projekti „Eesti märgalade kaitse ja majandamise strateogia” aruanne. Eesti Loodusfoto, Tartu, 166 + xxviii lk.

LISAD

LISA 1. VÄLJAVÕTE HOIUALA MÄÄRUSEST JA LOODUSKAITSESEADUSEST

Väljavõtte hoiuala määrusest

Hoiualade kaitse alla võtmine Valga maakonnas¹

Vastu võetud 15.12.2005 nr 311

RT I 2006, 2, 4

jõustumine 08.01.2006

Määrus kehtestatakse «Looduskaitseaduse» § 10 lõike 1 alusel ning lähtudes «Looduskaitseaduse» § 11 lõikes 1 sätestatust.

§ 1. Valga maakonna kaitse alla võetavad hoiualad ja kaitse alla võtmise eesmärk

(1) Valga maakonnas võetakse kaitse alla järgmised hoiualad:

- 1) Aheru järve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüübi – vähe- kuni kesktoiteliste mõõdukalt kareda veega järvede (3130)² kaitse;
- 2) Andresjärve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – vähe- kuni kesktoiteliste kalgiveeliste järvede (3140) kaitse ning II lisas nimetatud liigi – tiigilendlase (*Myotis dasycneme*) elupaiga kaitse;
- 3) Elva jõe hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – jõgede ja ojade (3260) kaitse ning II lisas nimetatud liikide – hariliku hingi (*Cobitis taenia*) ja paksukojalise jõekarbi (*Unio crassus*) elupaikade kaitse;
- 4) Helme jõe hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – jõgede ja ojade (3260) kaitse;
- 5) Kadajärve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – looduslikult rohketoiteliste järvede (3150) kaitse;
- 6) Kiiviti järve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – vähe- kuni kesktoiteliste kalgiveeliste järvede (3140) kaitse;
- 7) Kirbu soo hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – liigirikaste madalsoode (7230) ning siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) kaitse;
- 8) Koiva-Mustjõe luha hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – lubjavesel mullal liigirikaste niitude (6270*) kaitse ja EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud linnuliikide elupaikade kaitse. Liigid, kelle elupaika kaitstakse, on: siniraag (*Coracias garrulus*) ja rukkirääk (*Crex crex*);

9) Kurematsi hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – allikate ja allikasoo (7160), liigirikaste madalsoode (7230), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080) kaitse ning II lisas nimetatud liigi – läikiva kurdsirbiku (*Drepanocladus vernicosus*) kasvukoha kaitse;

10) Kuritse järve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – vähe- kuni kesктоiteliste kalgiveeliste järvede (3140) kaitse;

11) Lambahanna järve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – vähe- kuni kesктоiteliste mõõdukalt kareda veega järvede (3130) kaitse;

12) Lasa järve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – huumustoiteliste järvede ja järvikute (3160) kaitse;

13) Linaleojärve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – looduslikult rohketoiteliste järvede (3150) kaitse;

14) Lubjaahujärve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – looduslikult rohketoiteliste järvede (3150) kaitse;

15) Otepää hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – lubjavaesel mullal liigirikaste niitude (6270*), lamminiitude (6450), liigirikaste madalsoode (7230) kaitse ning EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II lisas nimetatud liikide, samuti EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ I lisas nimetatud linnuliikide ja I lisas nimetatamata rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Liigid, kelle elupaika kaitstakse, on: paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*), harilik hink (*Cobitis taenia*), kanakull (*Accipiter gentilis*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*), laanepüü (*Bonasa bonasia*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), herilaseviu (*Pernis apivorus*), rukkirääk (*Crex crex*), musträhn (*Dryocopus martius*), laanerähn ehk kolmvarvas-rähn (*Picoides tridactylus*), händkakk (*Strix uralensis*);

16) Palakmäe hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – jõgede ja ojade (3260) ning lamminiitude (6450) kaitse;

17) Pikre järve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – looduslikult rohketoiteliste järvede (3150) kaitse;

18) Purtsi jõe hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – jõgede ja ojade (3260) kaitse ning II lisas nimetatud liikide – hariliku võldase (*Cottus gobio*) ja paksukojalise jõekarbi (*Unio crassus*) elupaikade kaitse;

19) Põhtjärve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – vähe- kuni kesктоiteliste mõõdukalt kareda veega järvede (3130) ning II lisas nimetatud liigi – tiigilendlase (*Myotis dasycneme*) elupaiga kaitse;

20) Roksi järve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – looduslikult rohketoiteliste järvede (3150) kaitse;

21) Sauniku oja hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – jõgede ja ojade (3260) kaitse;

22) Valli soo hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – siirde- ja õõtsiksoode (7140) kaitse;

23) Vidrike järve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – looduslikult rohketoiteliste järvede (3150) kaitse;

24) Voki järve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – vähe- kuni kesктоiteliste mõõdukalt kareda veega järvede (3130) kaitse;

25) Võrtsjärve hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – looduslikult rohketoiteliste järvede (3150), jõgede ja ojade (3260), lamminiitude (6450), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080) kaitse ning EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II lisas nimetatud liikide, samuti EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ I lisas nimetatud linnuliikide ja I lisas nimetatud rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Liigid, kelle elupaika kaitstakse, on: harilik tõugjas (*Aspius aspius*), harilik hink (*Cobitis taenia*), harilik võldas (*Cottus gobio*), harilik vingerjas (*Misgurnus fossilis*), rästas-roolind (*Acrocephalus arundinaceus*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), rabahani (*Anser fabalis*), tuttvart (*Aythya fuligula*), hüüp (*Botaurus stellaris*), sõtkas (*Bucephala clangula*), mustviires (*Chlidonias niger*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), rukkirääk (*Crex crex*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), lauk (*Fulica atra*), jääkoskel (*Mergus merganser*), tutkas (*Philomachus pugnax*), täpikhuik (*Porzana porzana*), mudatilder (*Tringa glareola*);

26) Väikese Emajõe hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – jõgede ja ojade (3260) kaitse ning II lisas nimetatud liikide – hariliku tõugja (*Aspius aspius*), hariliku hingi (*Cobitis taenia*), hariliku vingerja (*Misgurnus fossilis*) ja rohe-vesihobu (*Ophiogomphus cecilia*) elupaikade kaitse;

27) Ohne jõe hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – jõgede ja ojade (3260) kaitse ning II lisas nimetatud liigi – rohe-vesihobu (*Ophiogomphus cecilia*) elupaiga kaitse;

28) Öru hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – siirde- ja õotsiksoode (7140) ning allikate ja allikasood (7160) kaitse.

(2) Lõikes 1 nimetatud hoiualade piirid on esitatud kaartidel määruse lisas³.

§ 2. Hoiualade valitseja

Paragrahvi 1 lõikes 1 nimetatud hoiualade valitseja on Keskkonnaamet.

[RT I 2009, 7, 48 - jõust. 01.02.2009]

¹ EÜ nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50; C 241, 29.08.1994, lk 175; L 305, 8.11.1997, lk 42–65; L 236, 23.09.2003 lk 667–702; L 284, 31.10.2003, lk 1–53) ja EÜ nõukogu direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (EÜT L 103, 25.04.1979, lk 1–18; L 291, 19.11.1979, lk 111; L 319, 7.11.1981, lk 3–15; L 233, 30.08.1985, lk 33–41; L 302, 15.11.1985, lk 218; L 100, 16.04.1986, lk 22–25; L 115, 8.05.1991, lk 41–55; L 164, 30.06.1994, lk 9–14; C 241, 29.08.1994, lk 175; L 223, 13.08.1997, lk 9–17; L 236, 23.09.2003, lk 667–702).

² Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigad.

³ Hoiualade piirid on märgitud määruse lisas esitatud kaardil Eesti põhikaardi (mõõtkava 1:10 000) alusel, kasutades Lamberti koonilist Euref EST 92 projektsiooni, kinnitatud kaitsealade välispiire ja maakatastri andmeid seisuga juuni 2004. a.

Alade kaartidega saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeeriumis, keskkonnaregistris ning maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

[RT I 2010, 13, 70 - jõust. 01.04.2010]

Väljavõtte looduskaitseadusest

§ 14. Üldised kitsendused

(1) Kaitsealal, hoiualal, püsielupaigas ja kaitstava looduse üksikobjekti kaitsevööndis ei või ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ega kõlviku sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;
- 3) väljastada metsamajandamiskava;
- 4) [kehtetu - RT I 2007, 25, 131 - jõust. 01.04.2007]
- 5) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- 6) anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks;
- 7) anda projekteerimistingimusi;
- 8) anda ehitusluba;
- 9) rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks.

[RT I 2007, 25, 131 - jõust. 01.04.2007]

(2) Kaitstava loodusobjekti valitseja ei kooskõlasta käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevust ja muud tegevust, mis vajab kaitse-eeskirja kohaselt kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

(3) Kaitstava loodusobjekti valitseja võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevuste ja muude tegevuste, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajavad kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekut, kooskõlastamisel kirjalikult seada tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

(4) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevusi ei esitatud kaitstava loodusobjekti valitsejale kooskõlastamiseks või tegevustes ei arvestatud käesoleva paragrahvi lõike 3 alusel seatud tingimusi, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

(5) Keskkonnaministeeriumil või Keskkonnaametil on keskkonnamõju hindamise järelevalvajana õigus määrata kaitstava loodusobjekti kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

[RT I 2009, 3, 15 - jõust. 01.02.2009]

§ 32. Hoiuala

(1) Hoiuala moodustatakse loodusliku loomastiku, taimestiku ja seenestiku soodsa seisundi tagamiseks, kui see ei ole tagatud muul käesoleva seadusega sätestatud viisil.

(2) Hoiualal on keelatud nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine, samuti tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi.

(3) Hoiualal on metsaraie keelatud, kui see võib rikkuda kaitstava elupaiga struktuuri ja funktsioone ning ohustada elupaigale tüüpiliste liikide säilimist.

(4) Metsaseaduse kohase metsateatise menetlemisel tuleb arvestada hoiuala kehtestamise eesmärki. Hoiuala valitseja võib kohustada:

- 1) tegema kavandatavat metsaraiet kindlaks määratud ajal;
- 2) kasutama kavandatava raie korral kindlaks määratud tehnoloogiat.

(41) Kui kavandatav uuendusraie on kooskõlas käesoleva paragrahvi lõigetega 2 ja 3, on hoiualal lubatud lageraie langi suurus kuni kaks hektarit ja laius kuni 30 meetrit ning turberaie langi suurus kuni viis hektarit.

[RT I 2009, 53, 359 - jõust. 21.11.2009]

(5) Hoiualal kavandatava tegevuse mõju elupaikade ja liikide seisundile hinnatakse keskkonnamõju hindamise käigus või käesoleva seaduse §-s 33 sätestatud korras.

LISA 3. KUREMATSI HOIUALA VÄÄRTUSTE KOONDTABEL

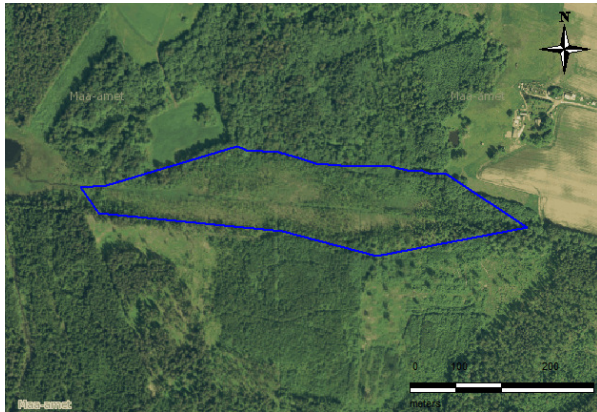
Väärtus	Kaitse-eesmärk	Mõjutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
Elustik				
2.1.1. Lääkiv kurdsirbik	Liik esinemine alal soodsas seisundis ja tema kasvukoha säilimine soodsas seisundis	Soos ilmneb kinnikasvamise tendents ja idaosas ka roostumine.	Võsaraie soos kasvavate kuuskede ja lehtpuuvõsa osakaalu vähendamiseks ning pilliroo eemaldamine kasvukoha valgustingimuste parandamiseks	Info liigi seisundi kohta alal on teada ning liik on alal esindatud soodsas seisundis ja tema kasvukoht on säilinud soodsas seisundis
		Kuivendamine	Sood läbiva Andresjärve kraavi veerežiimi looduslikumaks muutmine	
			Loodusliku veerežiimi muutmise vältimine nii hoiualal kui hoiuala naabruses teda mõjutavatel juhtudel	
		Metsaraiete tegemine sooga piirnevatel aladel viisil, mille puhul võivad soosse sattuda veega sissekantavad toitained, mis on pärit raiete käigus mullahorisoni häirimisest ning raiejätmete kõdunemisest.	Metsamajanduse planeerimine vastavalt kava lisas 4 toodud hoiuala metsade majandamise juhisele ja lisas 3 veerežiimi eksperthinnangus toodud juhiste	
Info puudumine liigi seisundist alal	Tulemusseire kaitsekorraldusperioodi alguses ja lõpus			

Kooslused				
2.2.1. Allikad ja allikasood (7160) 2.2.2. Liigirikkad madalsood (7230)	Elupaigatüübid on kaitsekorraldusperioodil alal esindatud 4,1 hektaril hea esinduslikkusega (B) ja 30. a pärast saavutanud taas väga hea esinduslikkuse (A)	Soos ilmneb kinnikasvamise tendents ja idaosas ka roostumine.	Võsaraie soos kasvavate kuuskede ja lehtpuuvõsa osakaalu vähendamiseks ning pilliroo eemaldamine kasvukoha valgustingimuste parandamiseks	Elupaigatüübid on kaitsekorraldusperioodil alal esindatud 4,1 hektaril hea esinduslikkusega (B) ja 30. a pärast saavutanud taas väga hea esinduslikkuse (A)
		Kuivendamine	Sood läbiva Andresjärve kraavi veerežiimi looduslikumaks muutmine	
			Loodusliku veerežiimi muutmise vältimine nii hoiualal kui hoiuala naabruses teda mõjutavatel juhtudel	
Metsaraiete tegemine sooga piirnevatel aladel viisil, mille puhul võivad soosse sattuda veega sissekantavad toitained, mis on pärit raiete käigus mullahorisondi häirimisest ning raiejäätmete kõdunemisest.	Metsamajanduse planeerimine vastavalt kava lisas 4 toodud hoiuala metsade majandamise juhisele ja lisas 3 veerežiimi eksperthinnangus toodud juhistele			
2.2.3. Soostuvad- ja soo-lehtmetsad (9080*)	Elupaigatüüp on kaitsekorraldusperioodil alal esindatud 2,1 hektaril olulise esinduslikkusega (C) ja 30. a pärast saavutanud hea esinduslikkuse (B)	Kuivendamine	Loodusliku veerežiimi muutmise vältimine nii hoiualal kui hoiuala naabruses teda mõjutavatel juhtudel	Elupaigatüüp on kaitsekorraldusperioodil alal esindatud 2,1 hektaril olulise esinduslikkusega (C) ja 30. a pärast saavutanud hea esinduslikkuse (B)
			Sood läbiva Andresjärve kraavi veerežiimi looduslikumaks muutmine	

		Metsaraie elupaigas	Elupaigas metsamajandusliku tegevuse vältimine, va liigikaitseelised eesmärgid	
		Kariloomade poolt pinnase ja taimestiku kahjustamine elupaiga idaosas allikalises kohas	Kariloomade taristu parandamine ja nende liikumise piiramine tallamisõrnades kohtades	

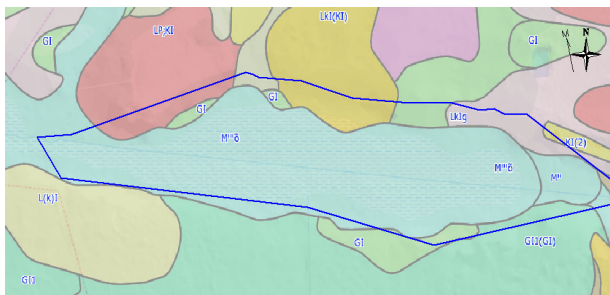
LISA 3. KUREMATSI HOIUALA VEEREŽIIMI EKSPERTHINNANG

Koostajad: Arvo Aljaste, Marko Kohv

JOONIS 1. KUREMATSI HOIUALA ORTOFOTO

Kurematsi hoiuala asub ida-läänesuunalise oru madalamas osas, mis on ca 50 m lai ja mille pikkuseks on ca 750 m. Samas orus asub ka Andresjärve hoiuala Kurematsi soost lääne pool. Soopind on läänesuunalise kallakusega ning kõrguste erinevus hoiuala ida- ja läänetipu vahel on 5,5 meetrit. Soo paikneb orus, mille põhjas voolab õgvendatud oja (Andresjärve kraav) ning kaldad on ca 1,5-2 meetrit kõrgemad kui soo keskosa.

JOONIS 2. KUREMATSI HOIUALA MULLAKAART

Mullatüübilt on Kurematsi soo näol tegemist madalsooga. Suures enamuses on tegemist sügavate õõtsik-madalsoomuldadega.

Keskmise sügavusega madalsoomullad esinevad soo-hoiuala idaosas, kus soo koosluselt on tegemist allikasoo. Soo idaosa erinebki ülejäänud sookooslustest oma ulatusliku madalsoometsa katvusega ja allikalise põhjavee sissevoolukohaga.

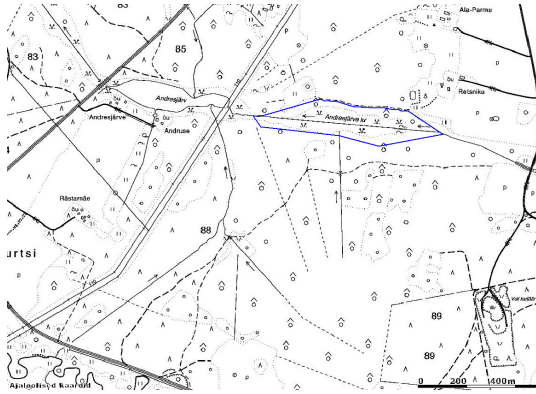

JOONIS 3. 1935-1939. A. TOPOKAART

Soo on ajalooliselt märgitud juba verstakaardi (1902. a) peale. Samal ajal on verstakaardilt leitav, et sookooslused levisid soo idatipust lõunapoole. Sama võib jälgida ka 1935.-1939. a kaardilt, kus on selgesti märgitud, et soo oma praegusel kujul oli vaid osa kogu sookompleksist ning et soo levis peamiselt soo praegusest asukohast lõuna suunas edasi. Tõenäoliselt oli tegu ümbruskonna talude sooheinamaadega orupõhjad. Tõenäoliselt oli praeguse hoiuala keskosas ka orunõlvadest väljaimbuva vee voolutee, mis kaardimaterjali põhjal süvendati ning õgvendati esimese Eesti

Vabariigi ajal.

Nõukogude ajal kasvasid osad kunagised heinamaad metsa ning hoiualast lõunapoole suunduva oru põhja rajati samuti kraav, mis lõpeb hoiuala ümber oleva oru nõlval st otsest suuet Andresjärve kraavi ei ole.

JONIS 4. 1996-2007. A PÕHIKAART

1993. a ortofotolt on näha, et Kurematsi soo hoiualast vahetult lõunasse jääv mets on lagedaks raiutud. 2005. a. ortofotolt ilmneb, et lageraiialankide pindala on järjest suurenenud ning tänaseks päevaks on kogu Kurematsi hoiualast vahetult lõunasse jääv ala lageraietest tugevalt mõjutatud.

Kurematsi hoiuala on mullatüüpide poolest sügavate madalloomuldadega. Sood toidab tänasel päeval peamiselt allikaline sissevool soo idatipus – soo põhjaveeline toitumine on kergesti märgatav tänu punakale, põhjaveest väljasadestunud raudhüdrosiidile. Piki orgu voolab idast hoiualasse sisse väikese vooluga oja, mis arvatavasti samuti idapoolsetest allikast alguse saab. Sookoosluste säilitamise seisukohalt on seega olulised põhjavee sissevool orgu ning mööda Andresjärve ja teisi kraave hoiualale jõudva pinnavee kvaliteet. Vee voolusäng soo idatipus on äärmiselt väikene. Samas on selge, et suur hulk vett voolab veel läbi pinnase, sest ojasängist kõrvalolevad alad on mitmekümne meetri ulatuses soostunud ning liigniisked. Seda looduslikku seisundit on mõnevõrra aga rikutud õgvendatud ning tõenäoliselt ka süvendatud Andresjärve kraavi tõttu.

MAJANDUSSOOVITUSED

Kurematsi soo hoiuala on praegusel hetkel suhteliselt heas seisukorras. Looduslikuks ei saa aga soo seisukorda lugeda seetõttu, et soo on terves ulatuses mõjutatud Andresjärve kraavist. Kogu soo ulatuses on voolusäng küll väikene, kuid vee vool selles suure langu tõttu kiire. Ilmselt oli

olemas ebamäärane voolusäng ka enne kraavi rajamist, kuid vee väljakanne hoiualalt oli aeglasem ning suurepinnaline. Soo keskmesse tuleb lõuna poolt sisse kraav, mis tänu piirkonnas toimunud raietele võib tuua sohu täiendavaid toitaineid ning setteid.

Soo seisundi parandamiseks tuleks Andresjärve kraavi paigutada pooltõkkeid, mille eesmärgiks ei ole mitte täielik kraavi kinnipanek, vaid vee voolu takistamine sedavõrd, et vesi kraavis peaks hakkama looklema ümber tõkete ja seeläbi rajama endale looduslikumat voolusängi. Tõkked on vajalikud selle tõttu, et praegusel hetkel voolab vesi ühest kesksest sängist kiiresti Andresjärve ning veevool ei ole laotunud ühtlaselt üle terve soola. Väikeste paisude ja tõkete ehitamine aitaks vett ühtlasemalt üle terve soo juhtida ning samuti pikeneks vee soos olev aeg, mis omakorda parandaks soo niiskusrežiimi.

Kurematsi soo hoiuala ohustab mõningal määral ka veel lageraietõhine metsade majandamine soost lõunas ning kraav, mis piirkonnast vett hoiualale juhib. Raiejäätmete kõdunemise tõttu vabaneb jäätmetest järk-järgult toitaineid, mis suurvete ning tugevamate vihmade korral läbi Kurematsi soo keskossa suubuva kraavi leiab oma tee sohu. Lisanduvad toidained muudavad toitainete bilanssi soos ning annavad konkurentsieelise toitainelembelisematele taimedele. Nii võib tulevikus soo praeguseid suhteliselt avatud kooslusi ohustama hakata võsastumine soo keskosas. Samas pole oht kuigi suur, sest suur osa metsi nimetatud kraavi valglast on juba läbi raiutud ning lageraiete mõju peaks praeguseks olema möödas. Lõunapoolse kraavi suuet ei tohiks ühendada Andresjärve kraaviga, sest see võimaldaks toitainetel kiiresti liikuda Andresjärve. Praegune avanemine orunõlvale ning pinnaline vool läbi hoiuala madalsootaimestiku on suhteliselt hea lahendus. Juhul, kui hoiuala naabruses tahetakse rajada uusi kuivendussüsteeme ning juhtida vett Andresjärve kraavi, siis tuleks nõuda settebasseinide rajamist enne orgu ning vee juhtimist nõlvale ilma kraave Andresjärve kraaviga ühendamata. Hoiualast ca 350 m idas, samuti oru nõlval asuvas Tiigi talus, ei tohiks samuti lubada otse toitaineterikka sade- või heitvee juhtimist Andresjärve kraavi. Vajadusel tuleks rajada lodupuhasti enne hoiuala. Selleks piisab võib-olla vaid Andresjärve kraavi sulgemisest sobivas kohas hoiualast ülesvoolu.

Probleemkohaks on ka see, et läheduses asuva Kurematsi talu juurest on hoiuala kirdenurka rajatud tara, mis peaks loomi soolast eemal hoidma, aga on äärmiselt halvas seisukorras ning loomad on pääsenud sohu. Loomadel on joogikoht maapinnast väljuva allika juures, mis asub hoiuala idaotsas. Praegusel hetkel on soomets küll tugevalt trambitud, kuid ei ole veel ulatuslikult kahjustatud. Loomade edasist pääsemist tuleks alale siiski vältida, eriti kui neid satub sinna suuremal arvul. Vastasel korral trambitakse ära pinnas ning sealsed taimekooslused saavad kahjustatud.

LISA 4. HOIUALA METSADE MAJANDAMISE ÜLDISED PÕHIMÕTTED

- Loodusdirektiivi elupaigas 9080* (soostuvad- ja soolehtmetsad) raieid ei tehta, va liigikaitselistel eesmärkidel.
- Loodusdirektiivi elupaigatiübi 7160 (allikad ja allikasood) ja 7230 (liigirikkad madalsood) servast väljapoole (ka väljaspool hoiuala) jäetakse 20 m laiune puhvertsoon, kus majandustegevust ei lubata, va noorendike hooldust.
- Mäni- ja lehtpuuendamusega puistute puhul teha turberaieid (eelistada veerraiet), sealjuures ühe raiejärgu käigus raiutav ala ei tohi olla suurem kui 0,5 ha või majandada püsimeetsana. Kuuse-endamusega puistutes võib majandada kuni 0,5 ha lankidena või majandatakse püsimeetsana. Järgmise raie võib raiutud ala kõrvale teha pärast selle uuenumist.
- Hooldusraied on lubatud, va elupaikades.
- Sanitaarraiega võib viia puistu täiuse alla 0,5 ainult metsapatoloogi akti alusel. Häiringus kahjustamata puud jäetakse raiumata.
- Pinnase kahjustamine on keelatud (raied teostatakse kas külmunud pinnasega või suvel kuiva ilma ja pinnasega).

LISA 5. HOIUALAL ASUVAD LOODUSDIREKTIIVI ELUPAIGAD

